

Stockholm den 7 mars 2024

Svea hovrätt
Box 2290
103 17 Stockholm

Mål nr FT 1972-24, Sofia Sundström ./ Statens genom Justitiekanslern, angående skadestånd

Sofia Sundström kompletterar härmed sitt tidigare ingivna överklagande.
Den här skriften ersätter den tidigare ingivna (aktbilaga 1).

1 YRKANDEN

- 1.1 Sofia Sundström yrkar att hovrätten meddelar prövningstillstånd och, med ändring av tingsrättens dom, förpliktar staten att till henne betala 25 000 kronor tillsammans med ränta på beloppet enligt 4 § fjärde stycket och 6 § första stycket räntelagen (1975:635) från dagen för delgivning av stämningsansökan till dess betalning sker.
- 1.2 Sofia Sundström yrkar ersättning för sina rättegångskostnader i hovrätten med ett belopp som kommer att anges senare.

2 SAMMANFATTNING AV VAD MÅLET HANDLAR OM

- 2.1 Länsstyrelsen i Stockholms län (nedan länsstyrelsen) har från mitten av 2010-talet till början av 2020-talet haft stora problem med långa handläggningstider i ärenden om överprövning av

beslut om strandskyddsdispens. Länsstyrelsens handläggning av dessa ärenden har präglats av långa perioder av inaktivitet, det vill säga perioder då myndigheten inte har vidtagit några handläggningsåtgärder alls som fört ärendet närmare ett avgörande. Detta har länsstyrelsen fått upprepad och allvarlig kritik för från både Justitieombudsmannen och Justitiekanslern.

2.2 Sofia Sundström är en av de hundratals enskilda som drabbats av länsstyrelsens långa handläggningstider. Hennes överprövningsärende blev liggande hos länsstyrelsen i drygt ett år och elva månader utan att någon åtgärd vidtogs. När länsstyrelsen väl påbörjade handläggningen fattades beslut i ärendet inom en vecka. Den totala handläggningstiden i överprövningsärendet, som handlades i tre instanser, uppgick till ungefär två år och åtta månader. Merparten av den totala handläggningstiden har alltså varit hänförlig till inaktivitetsperioden hos länsstyrelsen.

2.3 Med anledning av den långa inaktivitetsperioden vände sig Sofia Sundström till Justitiekanslern och begärde skadestånd. Detta eftersom hon ansåg att hennes ärende inte hade prövats inom skälig tid. Det gjorde också 61 andra enskilda som drabbats av länsstyrelsens långa handläggningstider.

2.4 Justitiekanslern fattade beslut i samtliga ärenden under hösten 2021. Vid regleringen av anspråken hänvisade Justitiekanslern till sin egen praxis beträffande inaktivitetsperioders längd som under lång tid tillämpats i ärenden om långsam handläggning inom ramen för statens frivilliga skadereglering. Enligt Justitiekanslerns praxis kan en överträdelse av rätten till prövning inom skälig tid konstateras först när en inaktivitetsperiod varat i två år eller mer. Justitiekanslern avslog därför samtliga anspråk där

länsstyrelsens handläggning varit inaktiv under kortare tid än två år. Eftersom inaktivitetsperioden i Sofia Sundströms fall uppgick till drygt ett år och elva månader, och alltså inte nådde upp till gränsen på två år, avslogs även hennes anspråk.

- 2.5 Sofia Sundström delar inte Justitiekanslerns bedömning att en inaktivitetsperiod måste överstiga två år för att den i sig ska kunna ligga till grund för slutsatsen att en överträdelse av rätten till prövning in om skälig tid har skett. Hon har därför väckt den här talan mot staten i domstol.
- 2.6 Sofia Sundström vill framhålla att hon inte har någon invändning mot att Justitiekanslern i sin praxis använder sig av en normativ riktlinje vid bedömningen av inaktivitetsperioders längd. En sådan riktlinje främjar en likformig och förutsebar rättstillämpning. Sofia Sundströms uppfattning är dock att Justitiekanslerns gränsdragning vid två års inaktivitet för att konstatera en överträdelse inte kan anses förenlig med rätten till prövning inom skälig tid. För det fall att en riktlinje om inaktivitetsperioders längd ska tillämpas anser hon att gränsen i stället bör dras vid ett års inaktivitet.
- 2.7 Parterna är i målet överens om de bakomliggande sakomständigheterna samt om att rätten till prövning inom skälig tid enligt artikel 6.1 i Europakonventionen är tillämplig på handläggningen av överprövningsärendet. Avgörande för frågan om Sofia Sundströms rätt till prövning inom skälig tid har överträtts är hur omständigheten att länsstyrelsen varit inaktiv under ett år och elva månader ska bedömas.

- 2.8 Sofia Sundströms inställning är att den långa inaktivitetsperioden hos länsstyrelsen inneburit en överträdelse av hennes rätt till prövning inom skälig tid, trots att den totala handläggningstiden om två år och åtta månader i tre instanser vid en första anblick inte kan betraktas som oskälig.
- 2.9 Statens inställning är att den långa inaktivitetsperioden inte i sig kan föranleda en överträdelse av rätten till prövning inom skälig tid. Eftersom den totala handläggningstiden understiger två år per instans, som enligt staten i normalfallet får godtas, och eftersom den bakomliggande frågan inte varit av sådan karaktär att mycket stått på spel för Sofia Sundström, så har hennes rätt till prövning inom skälig tid inte överträtts.
- 2.10 Enligt staten är det Europadomstolens praxis som avgör frågan om det har förekommit en överträdelse av rätten till prövning inom skälig tid. Staten har som stöd för sin inställning i målet hänvisat till avgöranden från Europadomstolen mot andra länder där liknande inaktivitetsperioder har godtagits.
- 2.11 Tingsrätten har, i enlighet med vad Sofia Sundström har gjort gällande, kommit fram till att den inaktivitet som förelegat hos länsstyrelsen medfört en överträdelse av hennes rätt till prövning inom skälig tid enligt artikel 6.1 Europakonventionen.
- 2.12 Till skillnad från vad staten har anfört har tingsrätten konstaterat att det primärt är Europakonventionens ställning såsom svensk lag som får betydelse vid bedömningen av om det skett en överträdelse. Att det finns exempel på avgöranden från Europadomstolen i mål mot andra länder där inaktivitetsperioder, som varit av samma längd som i Sofia Sundströms fall, godkänts

utesluter således inte att det ändå kan anses ha förekommit en överträdelse av Sofia Sundströms rätt till prövning inom skälig tid i svenska mått mätt.

- 2.13 Tingsrätten har vidare bedömt att ett konstaterande av överträdelsen inte är tillräckligt utan att det är nödvändigt att utge skadestånd för överträdelsen. Enligt tingsrätten är 10 000 kronor en skälig ersättning för överträdelsen.
- 2.14 Sofia Sundströms inställning är att tingsrättens bedömningar i frågorna om hur överträdelsen ska bedömas och om det är nödvändigt att utge skadestånd för överträdelsen är riktiga. Skälet till att hon överklagar tingsrättens dom är att hon anser att tingsrätten har bestämt ersättningen för överträdelsen till ett för lågt belopp.
- 2.15 Ett annat skäl till överklagandet är att Sofia Sundström anser att det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att målet prövas av högre rätt. Detta med hänsyn till att Justitiekanslern under en lång tid har tillämpat en praxis beträffande inaktivitetsperioders längd som nu i praktiken har underkänts av tingsrätten. Målet har betydelse inte bara för Sofia Sundström utan även för andra enskilda som drabbas av långsam handläggning till följd av långa perioder av inaktivitet hos myndigheter och domstolar. Sofia Sundström och Justitiekanslern har vidare olika uppfattningar om var gränsen ska dras för vad som utgör en oskäligt lång inaktivitetsperiod. I det avseendet har tingsrätten framhållit att det inte ankommer på den i egenskap av underinstans att uttala sig i den frågan, vilket får förstås som att tingsrätten bedömer att det är en fråga som bör prövas av högre rätt.

3 GRUNDER FÖR ÖVERKLAGANDET

- 3.1 Tingsrätten har bestämt den ideella ersättningen till Sofia Sundström till ett lägre belopp än hon har begärt. Enligt tingsrättens bedömning uppgår en skälig ideell ersättning för överträdelsen av hennes rätt till prövning inom skälig tid till 10 000 kronor.
- 3.2 Sofia Sundström är av uppfattningen att tingsrätten har bestämt ersättningen till ett för lågt belopp, och att hovrätten bör bestämma ersättningen till det av henne begärda beloppet om 25 000 kronor. Skälen för det är följande.
- 3.3 Ersättning för sådan ideell skada som Sofia Sundström har begärt ska enligt 5 kap. 8 § skadeståndslagen bestämmas efter vad som är skäligt med hänsyn till överträdelsens art och omständigheterna i övrigt.
- 3.4 I rättsfallet ”Den långsamma tingsrätten” NJA 2012 s. 211 I har Högsta domstolen angett vilka omständigheter som ska beaktas vid bestämmandet av skadeståndets storlek vid överträdelser av rätten till prövning inom skälig tid. Enligt Högsta domstolen är den enskilt viktigaste faktorn dröjsmålets längd, även om det vid längre dröjsmål i regel finns anledning att räkna med en i viss mån avtagande kränkningseffekt (se p. 27–28). Utöver det ska övriga omständigheter som typiskt sett är ägnade att förvärra den förfördelades upplevelse av överträdelsen beaktas. En sådan omständighet är den bakomliggande frågans betydelse för den enskilde (se p. 30–31).
- 3.5 I ”Den långsamma tingsrätten” var dröjsmålstiden ungefär fyra år. Högsta domstolen ansåg att enbart dröjsmålstidens längd och

målets art, en avtalstvist, motiverade en ersättning om 35 000 kronor. Med hänsyn till att den bakomliggande tvistefrågan inte varit obetydlig för den ena parten, och att frågan varit av större betydelse för den andra parten bestämdes det ideella skadeståndet till 40 000 kronor respektive 45 000 kronor. (Se p. 38 och 40–41.)

3.6 Högsta domstolen tillämpade samma principer i NJA 2012 s. 211 II. I det fallet ansågs dröjsmålstiden vara ungefär två år. Dröjsmålet hade uppstått i ett förvaltningsrättsligt mål om tillstånd att inneha vapen för specialeffekter vid filminspelningar. Högsta domstolen bedömde att den bakomliggande frågan endast i obetydlig utsträckning hade påverkat den enskildes näringsverksamhet och att det inte var tillräckligt för att beaktas vid bestämmandet av skadeståndets storlek. Mot bakgrund av detta fann Högsta domstolen att ett skäligt skadestånd uppgick till 20 000 kronor. (Se p. 9–11.)

3.7 I Sofia Sundströms fall är parterna överens om att dröjsmålet uppgår till inaktivitetsperiodens längd, det vill säga drygt ett år och elva månader. Det bakomliggande ärendet rörde frågan om hon skulle få bygga en brygga på sin fritidsfastighet, vilket var en viktig fråga för henne. Att frågan haft betydelse för henne illustreras inte minst av att hon tog hjälp av ett ombud under handläggningen hos länsstyrelsen och att hon försökte skynda på länsstyrelsens handläggning av ärendet.

3.8 Vid bestämmandet av skadeståndets storlek har tingsrätten beaktat att den totala handläggningstiden uppgick till ungefär två år och åtta månader samt att det varit fråga om en ansökan om ett undantag från förbudslagstiftning (se s. 16 i tingsrättens dom). Som Sofia Sundström uppfattar domen har tingsrätten ansett att

dessa omständigheter inneburet att överträdelsen, och därmed skadan, varit att se som mindre allvarlig. Sofia Sundström delar inte tingsrättens bedömning. Varken den totala handläggningstidens längd eller den bakomliggande frågans rättsliga karaktär har påverkat hennes upplevelse av dröjsmålet hos länsstyrelsen.

- 3.9 Sofia Sundström vill här framhålla att den bakomliggande frågan i NJA 2012 s. 211 II, som gällde tillstånd att inneha vapen för filminspelning, också bör vara att se som en ansökan om undantag från förbudslagstiftning. Även i det fallet kan den totala handläggningstiden inte anses vara iögonfallande lång (drygt fyra år och två månader i fyra instanser). Högsta domstolen tillmätte dock inte dessa omständigheter någon betydelse vid bestämmandet av skadeståndets storlek på det sätt som tingsrätten har gjort i Sofia Sundströms fall.
- 3.10 Med beaktande av vad Högsta domstolen har anfört om vilka omständigheter som ska beaktas vid skadeståndets bestämmande, samt vid en jämförelse med de två ovanstående rättsfallen, anser Sofia Sundström att en skälig ersättning för överträdelsen i hennes fall uppgår till 25 000 kronor.
- 3.11 Slutligen vill Sofia Sundström fästa hovrättens uppmärksamhet vid att de ovan nämnda rättsfallen från Högsta domstolen är mer än tio år gamla. När det gäller bestämmandet av kränkningserättning för brott har lagstiftaren framhållit att det ankommer på domstolarna att säkerställa att ersättningsnivåerna successivt anpassas efter förändringar i penningvärdet (se prop. 1972:5 s. 572 och prop. 2021/22:198 s. 24). Domstolarna bör rimligen ha samma ansvar vid konventionsskadestånd. Vid bestämmandet av skadeståndets storlek bör det därför beaktas att den ersättning

som år 2012 bestämdes till 20 000 kronor i NJA 2012 s. 211 II motsvarar drygt 26 000 kronor vid tidpunkten för tingsrättens dom i Sofia Sundströms mål i januari 2024.

4 SKÄLEN FÖR PRÖVNINGSTILLSTÅND

4.1 Det finns anledning att betvivla riktigheten av det slut som tingsrätten har kommit fram till

4.1.1 Av de skäl som har anförts i avsnitt 3 ovan finns det anledning att betvivla riktigheten av det slut som tingsrätten har kommit fram till.

4.2 Det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas av högre rätt

4.2.1 Sofia Sundström anser att det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas av högre rätt. Skälen för det är följande.

4.2.2 *För det första* finns det behov av att högre rätt tar ställning till Justitiekanslerns praxis beträffande inaktivitetsperioders längd. Statens frivilliga skadereglering är ett formlöst och kostnadsfritt förfarande där enskilda kan få skadeståndsanspråk mot staten prövade och även få besked om vilken inställning staten kommer inta i en eventuell rättegång (se prop. 2017/18:7 s. 15 där den frivilliga skaderegleringens funktion som effektivt rättsmedel vid konventionsöverträdelser beskrivs). Justitiekanslerns beslut i den frivilliga skaderegleringen får därför stor praktisk betydelse för enskildas rättsskydd.

- 4.2.3 Justitiekanslern har sedan i vart fall år 2012 tillämpat en riktlinje om att det är först när en inaktivitetsperiod överstiger två år som inaktivitetsperioden i sig kan leda till slutsatsen att en överträdelse av rätten till prövning inom skälig tid har förekommit (se exempelvis Justitiekanslerns beslut den 24 oktober 2012, dnr 4487-12-40, tingsrättens aktbilaga 44, s. 5; Justitiekanslerns beslut den 15 juni 2015, dnr 9646-14-40, tingsrättens aktbilaga 45, s. 4–5; och Justitiekanslerns beslut den 28 september 2021, dnr 2021/648, tingsrättens aktbilaga 15, s. 2). Sofia Sundström har anfört att Justitiekanslerns gränsdragning inte är förenlig med rätten till prövning inom skälig tid och att en gränsdragning vid ett år är mer ändamålsenlig. Tingsrätten har genom sin dom i praktiken underkänt Justitiekanslerns praxis men framhållit att det inte ankommer på den att i egenskap av underinstans uttala sig om var gränsen för en oskälig inaktivitetsperiod ska dras. Det finns behov av att den frågan prövas av högre rätt för att ge vägledning åt Justitiekanslern i framtida fall.
- 4.2.4 *För det andra* har det här målet betydelse för andra enskilda som drabbats av länsstyrelsens långvariga problem med inaktivitetsperioder under handläggningen av överprövningsärenden. Under hösten 2021 prövade Justitiekanslern, utöver Sofia Sundströms skadeståndsanspråk, ytterligare 61 anspråk med grund i länsstyrelsens långsamma handläggning. Tingsrättens dom innebär att även andra beslut från Justitiekanslern kan ha varit felaktiga. Även av detta skäl är det av vikt att målet prövas av högre rätt.
- 4.2.5 *För det tredje* saknas det vägledande avgöranden kring hur rättstillämparen ska beakta förändringar i penningvärdet vid bestämmandet av konventionsskadestånd.

4.2.6 Av ovanstående skäl är det av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas av högre rätt.

5 GRUNDER FÖR TALAN

5.1 Sofia Sundström åberopar samma grunder till stöd för sin talan i hovrätten som i tingsrätten (se tingsrättens aktbilaga 1, avsnitt 3).

6 BEVISUPPGIFT

6.1 Sofia Sundström åberopar partsförhör under sanningsförsäkran med sig själv till styrkande av att den begärda ersättningen är skälig. Förhöret kan läggas fram genom uppspelning av ljud- och bildupptagningen av förhöret i tingsrätten.

Som ovan,

Olivia Möller

Elmer Jonstoj Berg